

# ISLÁM



# Výrazy kolem islámu

- Slovo arabského původu *islám* znamená spočinutí, odevzdání; míní se odevzdání Bohu.
- Z hlediska islámu je jeho vyznavačem v širokém slova smyslu každý, kdo vyznává prorocké nauky o jediném Bohu, tedy např. i Žid nebo křesťan.
- Vyznavač islámu je muslim, ne islamista! Islamista je příslušník jistého politického hnutí dovolávajícího se islámu.
- Přídavné jméno *muslimský* a *islámský* je obvykle zaměnitelné.

# Vznik islámu I

- Arabský poloostrov v době Muhammadova života, včetně Mekky, kde bydlel, měl vlastní polyteistické náboženství. Obyvatelé byli, např. při obchodních cestách v kontaktu s Židy a křesťany ve východním Středomoří.
- Muhammad (nar. 570 n. l.), obchodní působení, měl pravděpodobně od r. 610 vnitřní zkušenosti, které interpretoval jako Boží zjevení, jež mu zprostředkoval Džibríl známý v křesťanství jako archanděl Gabriel.

# Vznik islámu II



## Vznik islámu III

- Mekkánci zjevení nepřijali, Muhammad r. 622 odešel do Mediny - *hidžra*, pokládáno za začátek islámu, islámský letopočet - kratší, lunární roky.
- Mekkánci vypravili proti Medině válečnou výpravu, poráženi. Z předislámské svatyně poutní místo islámu. Ke Ka'abě (úvodní obrázek) se zabudovaným černým kamenem každoroční pout'.

# Vznik islámu IV slovo Bůh (Alláh) arabsky

الله



# Korán II

- Existuje tradované pořadí kapitol (súr), je zajímavé odlišit nejstarší mekkánské a pozdní medinské súry; oficiální pořadí je (kromě první súry: *Fátiha* – *Oteviratelka*) mechanicky podle rozsahu, od nejdelší po nejkratší súru.
- Korán je napsán v klasické arabštině a recituje se tradičním melodickým, zpěvným způsobem; recitace začíná vždy slovy *Bismi-l-láhi r-rahmaní r-rahím*, Ve jménu Boha milosrdného a slitovného.



# Korán III

- Korán obsahuje rozsáhlou látku společnou s Biblií: vypráví o stvoření, andělech, prvních lidech, o starozákonních postavách, o Ježíšovi a jeho matce Marii.
- Ježíš je v Koránu označován jako prorok, posel Boží, duch Boží, slovo Boží, mesiáš; popírá se, že by byl Božím synem.

# Korán IV Fátiha (snímek stránky Koránu)



# Korán V. Fátiha (transkripce a překlad)

- **Transkripce do latinky:**

- Bismilláhi r-rahmáni r-rahím(i). Alhamdulilláhi rabbil 'álamín(a). Ar rahmáni r-ahím(i). Málíki yaumi d-dín(i). Ijjáka na'budu wa ijjáka nasta'ín(u). Ihdina s-siráta l-ustaqím(a). Siráta l-lazína an'amta 'alahim ghairil maghdúbi 'alahim wala d-dállín(a).

- **Překlad do češtiny:**

- Ve jménu Boha milosrdného, slitovného. Chvála Bohu, Pánu lidstva veškerého, Milosrdnému, Slitovnému, vládci dne soudného! Tebe uctíváme a Tebe o pomoc žádáme, ved' nás stezkou přímou, stezkou těch, jež zahrnuš milostí Svou, ne těch, na něž jsi rozhněván, ani těch, kdo v bludu jsou.

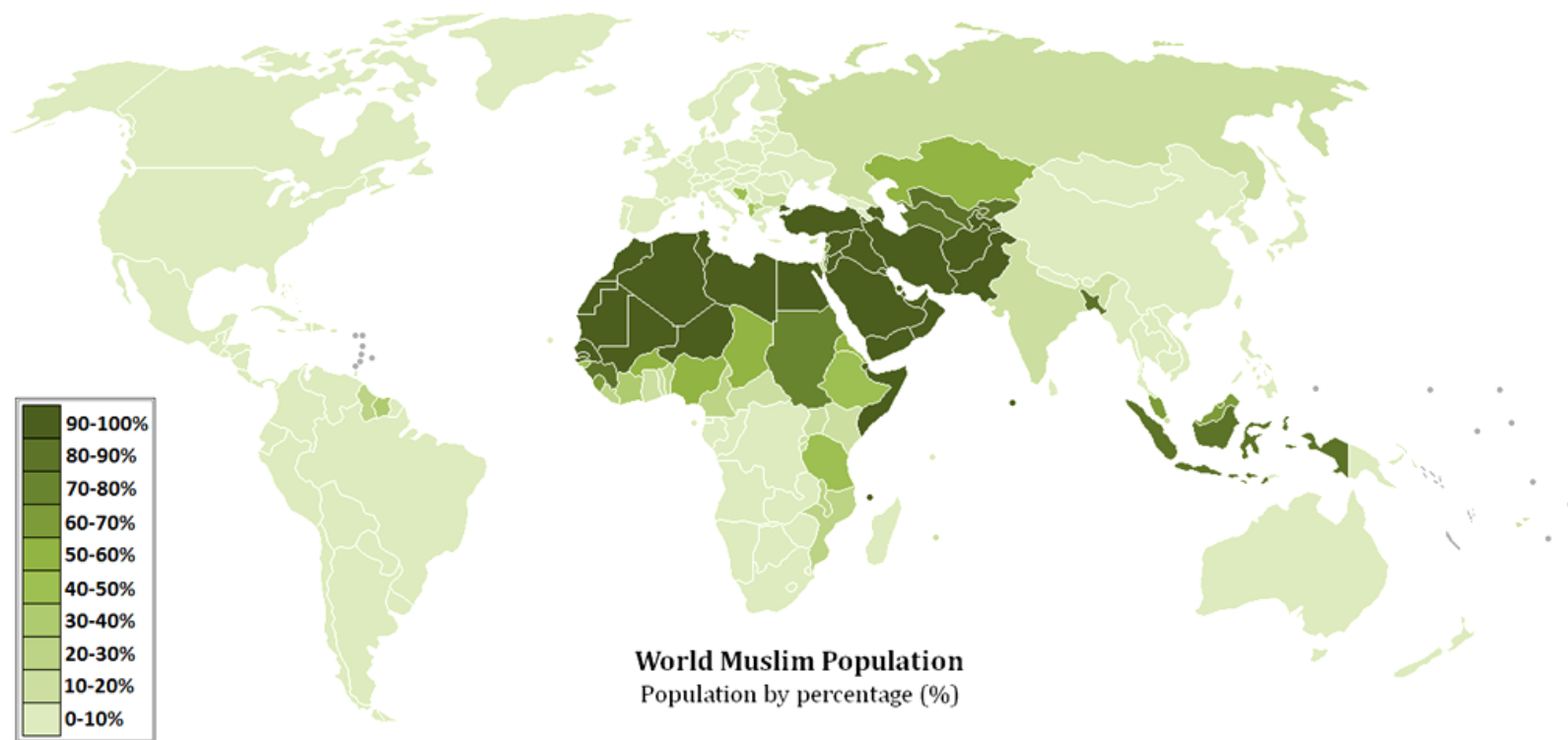
# Šíření islámu I

- Šíření v prvním období z Arabského poloostrova na sever - východní Středomoří (tzv. Blízký východ), Persie (dnes Írán), Turecko, na západ – sever Afriky
- od začátku 8. století islám vládne na Pyrenejském poloostrově, dnešní Španělsko a Portugalsko; pod vládou islámu tři komunity: muslimové, křesťané s Židé; vysoká civilizační úroveň, vzor pro Evropu

# Šíření islámu II

- V současnosti přibližně 1 400 000 000 muslimů, většinově: Arabský poloostrov, Blízký východ, severní Afrika, střední Asie, indická kulturní oblast, Indonésie; historické menšiny: Balkán, Rusko, Polsko, další africké země, Filipíny

# Šíření islámu III



# Dva hlavní směry v islámu

- islám těsně propojen se státem, nejvyšší představitel ***chalífa***, spíše světský vládce
- většina mínění, že chalífa má být volen: ***sunnité***, dnes asi 80 – 85% muslimů
- menšina: chalífa (*imám*) má být z Muhammadovy rodiny, strana Álího (arabsky *ší'a Álí*) , Muhammadova synovce, odtud výraz ***ší'ité***, 15 – 20% muslimů, prakticky 100% Írán, mírně přes polovinu Irák (nynější spor)

# Pět pilířů islámu - modlitba





# Pět pilířů islámu - souhrn

- 1) *šaháda* – vyznání víry
- 2) *salát* – modlitba
- 3) *zakát* – náboženská daň na sociální účely
- 4) *saum* – půst o ramádánu (jiná omezení v jídle)
- 5) *hadždž* – výroční pout' do Mekky

# Súfismus - islámská mystika I

- islám je aktivní náboženství
- súfismus pěstuje osobní spiritualitu, súfiové často pokládají Ježíše za svého duchovního mistra
- původ slova súfí je nejasný
- súfismus se často vyjadřoval v poesii a hudbě
- súfiové vykládají Korán alegoricky a v souladu s novoplatonismem a gnosticismem

# Súfismus - islámská mystika II

- súfiové připomínají mnichy, mívají své domy (podobné klášterům), představené, společné modlitby a obřady, zvláštní oblečení, ale mají rodiny a obvykle i civilní práci; dělí čas mezi komunitu, rodinu a práci
- některé *taríqy* (súfijské řády) mají spíše ráz denominací, např. Bektašíja na Balkáně
- islámští fundamentalisté súfismus odmítají jako nemuslimský

# Súfijská mystika - tančící dervíši

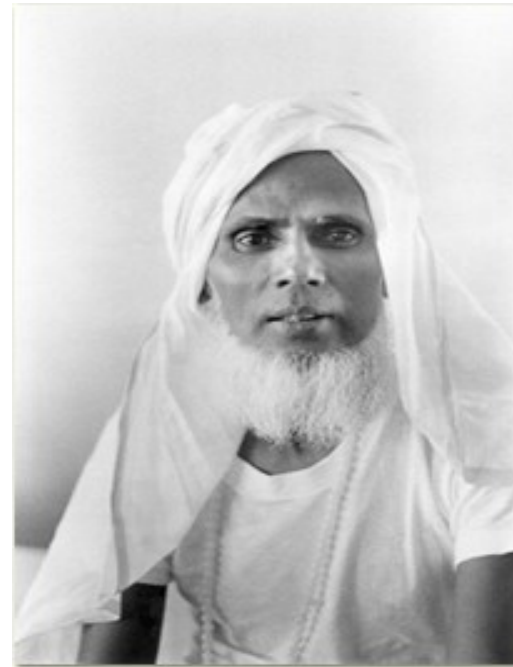


# Súfijská mystická poesie

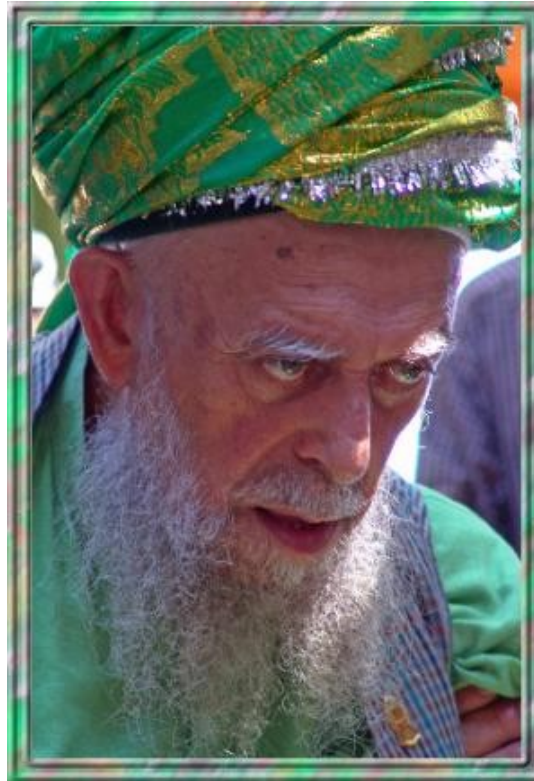
*Já jsem Ten, Ježž miluji,  
a Ten, Ježž miluji, je já.  
Jsme dva duchové, již žijí v jednom těle.  
Když vidíš mne, vidíš i Jeho.  
Když vidíš Jeho, nás oba zříš.*

# Súfijská mystika, současné osobnosti I.

- súfí Bawa  
Muhayaddeen ze Srí  
Lanky nar. 1914
- má žáky v i v západním  
světě
- hinduisté používají o  
něm výrazy *bába* a  
*guru* (označení  
duchovních autorit)



## Súfijská mystika, další současné osobnosti šejch Nazim z řádu Nachšbandíja



# Islámská kultura I

- Islám vstoupil do kulturního kontextu, s židovskou a křesťanskou kulturou, včetně antického řeckého dědictví.
- Pomocníky muslimů při integraci do soudobé kultury byli nestoriánští křesťané. Překládali pro muslimy do arabštiny díla řeckých filosofů, např. Aristotela.



# Islámská kultura II

- Vedle filosofie ve zlatém období islámu kvetlo umění (literatura, poesie i próza, výtvarná umění, zejména architektura) a věda (matematika, medicína).
- Významné podněty rané evropské kultuře dal kontakt Židů, křesťanů a muslimů v Cordóbském chalífátu, zejm. od 8. do 13. století.

# Islámská architektura I



# Islámská architektura II



# Islámská architektura III



# Islámská architektura IV



# Islámská architektura V



# Islámský fundamentalismus

- Na konci 18. stol. vyvolal Muhammad Abd al-Wahháb v sunnitském islámu radikální reformní hnutí nedůvěřivé k tradiční kultuře a k lidovým náboženským zvykům, a volající po návratu k vlastnímu textu Koránu.
- Radikálního islámu se chopila různá protikoloniální povstalecká hnutí, která národně osvobozovací boj označilo jako *džihád* (původní význam: úsilí, snaha).
- Extremní podobou fundamentalismu je náboženské násilí páchané na neozbrojeném, nebojícím obyvatelstvu a jeho majetku, tedy *teror*.

# Islám v západním světě I

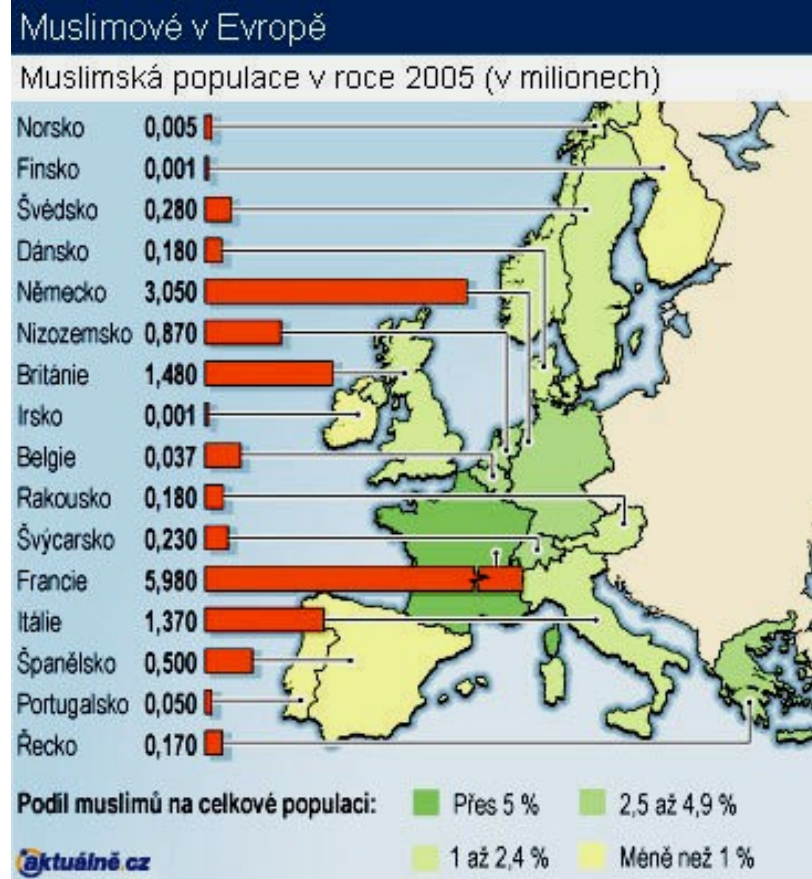
- Velké skupiny muslimů se dostali do západoevropských zemí jako pozvaní přistěhovalci za prací (zejména Německo) nebo v rámci volného stěhování lidí mezi metropolí a koloniálními územími (zejm. Francie), jejich řady posílili také studenti z islámských zemí.



# Islám v západním světě II

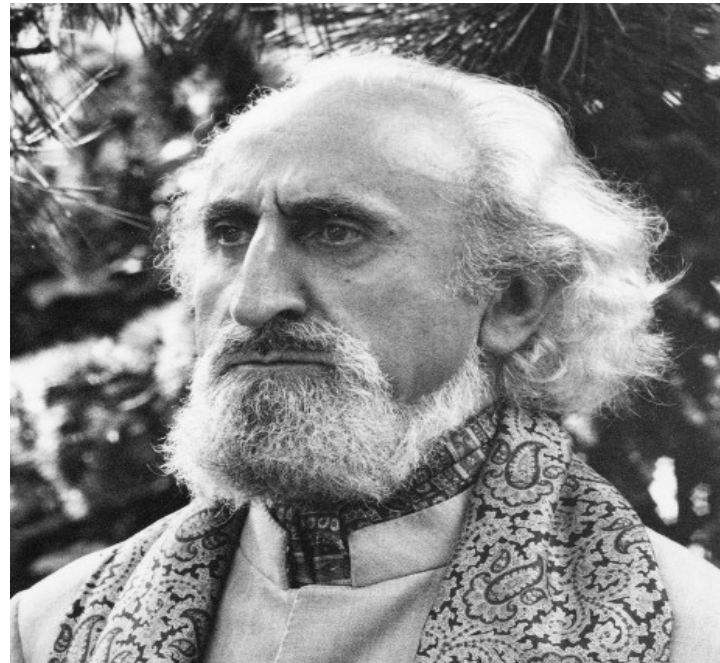
- Tradiční skupiny muslimů bydlí na Balkáně (Turecko, Bosna Hercegovina, Albánie, Makedonie), v Polsku (jazykově polonizovaná etnická skupina tzv. polských Tatarů) a různá etnika v Rusku (vč. evropské části).
- Mapa na další straně ukazuje rozložení populace hlásící se k islámu v Evropě.

# Islám v západním světě III.



# Islám v západním světě IV.

- K islámu (k súfismu) přestupovali ve 20. stol. osobnosti západního světa; perennialistická škola; zakladatel Švýcar Frithjof Schuon na obrázku
- Jinou významnou osobností byl francouzský marxistický filosof Roger Garaudy



# Islám v Česku Islámské centrum v Praze



# Islám v Česku Islámské centrum v Brně



# Islám v Česku

- První muslimové, volný pohyb v rámci Rakousko-uherské monarchie (zahrnovala i Bosnu Hercegovinu), pokusy muslimů cizinců a Čechů o státní uznání za I. republiky marné; uznání za Protektorátu
- Po převratu r. 1989 se ustavily Islámské nadace v Praze a Brně, brněnská postavila (obrázky), pražská získala budovu, 2005 registrováno Ústředí muslimských obcí